

הוצאת

אוצר החכמה

דרוש וחרוש

רבי עקיבא איגר

מאת רבינו עקיבא נשמתו עדן בהרב רבי משה זצלה"ה
(טהוה מכונה ר' משה גינז סליק אייזנשטאדט)

חלק ראשון

כולל לקוטיה מחרושיו על חסי ברכות וסדר חוה"מ, יבמות
וכתובות ודרושים עשה עשר בהלכות חמורות
במסכתות אלו

צלום דפוס ווארשא

בני ירק

אולם יש להפמד סמיקא דירי לתאן דיליף חילוק מלאכות מקרא
 ולא תבערו אף הדין ביו"ט ואופן הספק טס מה דאמרין
 אין חילוק מלאכות ליו"ט, הייט דלא ילפינן יו"ט משבת דשבת חמיר
 יותר, א"כ גם יו"ט לא מליט למילן משבת דשבת חמיר יותר
 דבסקילה, או מה דאמרין אין חילוק מלאכות ליו"ט הייט דלא
 תחטא לא ילפינן, דקרא דלא תבערו ע"כ אחיז רק לחילוק מלאכות
 לענין חטאת, דלענין מלקות הא ליכא מלקות בשבת, דקיי"ל לוי
 שניתן לאזהרה מיהא ב"ד אין לוקין, וא"כ ע"כ לא תבערו אחיז
 רק לחילוק מלאכות לחטאת, ומש"ה אין חילוק מלאכות ליו"ט דלא
 תחטא לא ילפינן, וא"כ י"ל דלענין דיו"ט ילפינן משבת דיש חילוק
 מלאכות: מעורה אומר נישוב קושייתו בבינה (דף יב) דלימא ריש
 הא, דלגאורה לפמ"ש דעמאל דאין חילוק מלאכות ליו"ט הייט
 דלא ילפינן מלקיות מחטאת, יקשה מאי פריך אביי פלה מההיא
 דמבשל ג"ה ביו"ט דמוכח דיש חילוק מלאכות ליו"ט דלמא הברייתא
 אחיז כר' ישמעאל דס"ל (מכות דף יג) דלאו שניתן לאזהרה יחיות
 ב"ד לוקין, ועי' יבמות (דף ז) ובשבת (דף יב) א"ר ישמעאל אבי
 קרימי והפיתו לכשיבנה בהמ"ק אחיז חטאת שמיכה, הרי דר'
 ישמעאל ס"ל דבהנערה איכא חטאת ולא ס"ל דהנערה ללאו ילאת,
 וא"כ מוכח דס"ל הבערה לחלק ומחילא לדרידה דס"ל דיש מלקיות
 בשבת הקרא דלא תבערו לחלק ילאת גם לענין מלקות הוא, דהא
 לא נכח בקרא דמירי דוקא בהנחית, מש"ה ס"ל לברייתא יש חילוק
 מלאכות ליו"ט דילפינן מלקיות דיו"ט ממלקיות דשבת. אבל מחמת
 דמורש הלס אחת אחיז כר"ע דקיי"ל כוותיה דס"ל לאו שניתן לאזהרה
 מיהא ב"ד אין לוקין. וע"כ לא תבערו אחיז רק לענין חטאת מש"ה
 אין חילוק מלאכות ליו"ט דלא ילפינן לאין מחטאת. ואי דיקשה אס
 הברייתא דמבשל גיר אחיז כר' דלאו שניתן לאזהרה מב"ד לוקין
 לחשוב לאין יותר, דמבשל ביו"ט שחל בשבת ויחייב על הבערה
 וביכול חרמי משום שבת וחרמי משום יו"ט, זה איט, דהא מדקמי
 דחייב על הבערה מוכח דלא אמרין הואיל, וכדרייק כן אביי עלמו
 בפסחים, א"כ י"ל דמש"ה נקט יו"ט לחודיה דהוי רבוא דלאו
 ביו"ט שחל בשבת הוא דחייב משום הבערה דיו"ט דליכא בזה הואיל
 דהא האזרחים לא יבטלו להם משום שבת, אבל ביו"ט נדירא הוי
 רבוא דחייב משום הבערה דלא אמרין הואיל, ולזה י"ל דהיא
 קשה לאביי על הברייתא דלא לחייב על הבערה משום מתוך, דהא
 ב"ש במקום ב"ה אינה משנה, וע"כ דאחיז כר"ע דס"ל דלא
 אמרין מתוך. וכיון דע"כ אחיז כר"ע, ואחיז קרא דלא תבערו
 לחילוק מלאכות הייט לחטאת, דהא לרע"ק בשבת ליכא מלקות,
 כיון דניתן לאזהרה מיהא ב"ד, ואשפ"כ מחייב שחיס משום יו"ט
 ומוכח דילפינן מלקיות מחטאת ושפיר פריך: ולפ"ז הסוגיא דבינה
 הכ"ז אחיז לנכון, דר"י ס"ל ג"כ כרבא דמתחתי' דיש מורש הלס
 אחת מוכח דאין חילוק מלאכות ליו"ט. ולזה קאמר דהבערה וביטול
 אינו משנה דאס הוא משנה מדס"ל להברייתא דיש חילוק מלאכות
 ליו"ט ע"כ משום דאחיז כר' ישמעאל דיש מלקות בשבת וקרא לא
 תבערו לחלק ילאת מיירי ג"כ במלקות מש"ה ילפינן מלקות דיו"ט
 ממלקות דשבת, וא"כ שפיר קשה דמיא מתוך דב"ש במקום ב"ה
 אינה משנה, וברע"ק ע"כ לא אחיז, דלרע"ק דליכא מלקות בשבת
 וקרא דלא תבערו מיירי רק לענין חטאת והוא הדין דאין חילוק
 מלאכות ליו"ט, כדמוכח מחמת' דמורש הלס אחת: ולפ"ז יהיה
 טעם דהיסוד דאין חילוק מלאכות ליו"ט משום דלא ילפינן מלקיות
 מחטאת, ומחילא ביו"ט יש ג"כ חילוק מלאכות לחטאת:

מערכה ח' במס' חגיגה

76 דף ד ע"א גמ' תנו רבנן וכוךך להאילי עומטוס ואגרוגנוס:
 בתוספתא חגיגה (דף ד' ע"א ד"ה אלא עומטוס
 ספיקא הוא) הקצו ליחי על תנאי ואס הוא אשה ליהוי נדבה, ומירלו
 דמבטל ליה חממיה, ואש"ג דסמיכה לא מעכב, מ"מ לכתחילה אין
 לט לתקן קרבן כדי לנטלו מחמיה. דהכי קאמר כש"ס גבי חמשה
 שנתערבו פסחין וגמאל יבלת באתח מתן עכ"ד:
 6 הגה' הרמב"ם הלכות קרבן פסח (ריש פרק רביעי) כהנ' השוחט
 אס הפסח על בני חבורה ואחר להם לאחר זמן הפסח שקטעתי

דכוס ליתא לפרכת הש"ס דלייט כסן דלא עביר פסחא דלמח קך
 שלמים. ולא נסיק כהן ידי פסח, והגם בפסחו ית לפקפק דהא
 פסח הקשו אהיהו דחוס וסוק דלייט כהן קסן, ותריל דעדיפא מניה
 פקך, וא"כ בפסקא יתאר הקשיא דלייט כהן קסן, ויראה דכפשוטו
 אינו טובן קושיא זו דתוס' דהא לכ"ע אין מאכילין איסור לקטן בידיים
 וכדאיתא יבמות (דף קיג) ולרוב הפוסקים הו דאורייתא דלפינן
 משומאם ושריט, ואף לפי סוגיא דגדריים (דף לו) דשה לבית אבות
 לזו דאורייתא, נלפנ"ד דזכו רק דהקטן יכול להחזיר אף אחר
 שמיטת דהיינו בשעת אכילה כיון דלאו בר מיני, אבל היכא דעבד
 פסחו דבגדול כה"ג לא מהני מיני בפסח זה גם בקטן הו כאיסור
 לאכול מהו כיון דאין זה פסחו ללאות צה. ורבה המנ"א (ס' שמג)
 כתב כהונת תוס' דבמקום חינוך משה שרי ליתן לקטן כמו דמחנין
 קטן בתקופת שופר בשבת, ולפנ"ד אינו מהרומה, דהתם תקופת
 שופר בשבת הו דרבנן, אבל שלא למטיין דמדאורייתא איסור להקטן
 מה מהני כזה חינוך משה להחיר איסור דאורייתא, וגם בשופר איכא
 חנוך דבתיקופתו מקיים משה דשופר, דגם גדול שמוקע בשבת
 קיים משה שופר דחמט גם בשבת אלא דעבר על שבת דשבת, אבל
 אכילה שלא למטיין ליכא משה כלל דמלכות עשה דאכילת כשר ליכא
 בשלא למטיין. ורבה"פ (רס"י קא) כתב דמס"ם בטל איסור דהלא
 למטיין טעל חוס ושוק בפסח כרוב איך חוס ושוק דשלמים אלא
 מדרבנן לא בטל, דהו דבר חשוב. וס"ל לתוס' דאיסור דרבנן
 מותר להאכיל לקטן בידיים, ויש לנמש צה הרבה דאף דהרשב"א
 וסייעתו ס"ל מאכילין לקטן איסור דרבנן, היינו היכא דבמלמחו הו
 איסור דרבנן, אבל איסור דאורייתא דמחזיר כרוב ומדרבנן לא
 בטל, זה גרס כיון דאף האיסור מדאורייתא איסור להאכיל לקטן,
 דהא אהה רובה להאכילו לקטן מדין ביטול, בזה חלה תקנת חכמים
 ודבר חשוב לא בטל להפקיע מחט האיסור שהיה עליו אילו היה
 ניכר, וכל האיסורין שיש בזה אס היה ניכר אל גם עשה דחמרו חז"ל
 דלא לבעל, וא"כ להאכילו איסור מכה הביטול, וזהו ברור מסברא:
 ולזה נראה להרכיב ב' היתרויים דמן התורה בטל ברוב, ובמקום
 חינוך משה הפתחו על ד"ח דלבעל ברוב, וכיון שכן עולים כהוגן
 דברי השט"ם דבמפקח א"ל ליתן לכהן קטן דהו ספק איסור שלא
 למטיין לזכא ביטול ברוב, ואף להרמב"ם דכל ספק דאורייתא
 מס"ם לקולא ורק מדרבנן איסור, מ"מ קך איסור דרבנן מותר
 השאר איסורין דרבנן כיון דהו הספק בדאורייתא ואיסור להאכילו
 לקטן אפילו בפרך משה, א"כ מיושב קושיית הל"מ, דבשהיה שלא
 לשמו כיון דמדינא אין פ"א נאמן, כודאי לא חמיר מאיסור דרבנן
 ומותר להאכיל לקטן במקום חינוך, ואפשר דגם לגדול מותר דאזני
 גדול אינו חושש להחמיר לחוש לרברי הסד, ומכ"ס מותר ליתן לקטן,
 ושפיר יכול להציא פסח בתנאי שלמים: אור"ם בעיקר דברי השט"ם
 י' לדון, דהא בפשטו י' תיקן דיביא כסן דלא עביר פסח, והכסן
 יביא ג"כ מלה ויהא אס זה של המפקח הוא פסח אינו נמנה עמו
 וירידי שלמים, ואם המפקח שלמים ירדי פסח, ויולא ממכ"ס (ואפשר
 מה דנשמע מדקדוק לשון תוס' דכשמיט שנחזרנו פסחיהם ונמלא
 יבלת דיביא בתנאי, היינו כיון דשיטה נכנסו כספק כרת ראוי להם
 לתקן עתה אף לפסוח שלא כהוגן, אבל בזה דהכין אינו כס' אין
 ראוי לו לשנות כן בהנאי ושלא כהוגן בשמיטה ושפיכה בשביל שזכה
 חזירו). ונראה בהקדמ תוס' מנחות (דף מט) דהקשו הא פסח
 זמנו אחר תמיד בין הערבים, ודלמא הו שלמים ועובר כעשה דעליה
 בשלם, ואף דבדיעבד כשר, מ"מ אין לומר דמספק כרת יעשה
 איסור, ועוד דהא אפילו משום שפיכה דלא מעכב אינו מביא, ומירט
 דעליה השלם וזו רק אחר הקש"ת איברי תמיד, אבל לא קודם,
 וכיומא (דף כט) חירטו דפסח שני זמנו קודם התמיד, ובשעה"מ
 כתב להוכיח דרש"י ס"ל כחוס' מנחות, ממ"ש רש"י פסחים (דף
 פח ע"ב) ד"ה בתקנתיה דרביה דלא מני לומר אס גדי חמר לי רבי
 יהיה הפלה שלמים וכו', והא התם דמיירי בפסח ראשון בלא"ה אינו
 יכול להטות משום איסור פליה השלם, ע"כ דס"ל לרש"י כחוס' מנחות,
 וקודם הקטרות התמיד ליכא שום פליה השלם.
 ורענ"ד אין זה הכרת, ומחילה נבאר כונת תוס' הג"ל דלחזרה
 י' לישב קושייתם כפשיטות דפרכת הש"ס דעלה וילין
 דלחמירין בפסחים (דף נט), ואף משום' מנחות סוף דבריהם וכן

מחוס' ר"ס (דף לו ד"ה ומחלקלו ה"ס כשר) מובאר דס"ל קך
 דמסלה ומלין זכו רק למ"ד דאין לינה מועלת כראש המונה (ודל"א
 כרש"י פסחים (דף נט) שכתבו דחו לכ"ע דאס עלו לא ירדו), מ"מ
 דלמח פרכת הש"ס למ"ד אין לינה מועלת, ואף דמ"מ זריקת דס
 הו איסור דרבנן כמ"ש תוס' מנחות שם, מ"מ דלמח ס"ל להש"ס
 דמשום ספק כרת ראוי להחיר כן, דדוקא משום ביטול שמיטה וכן
 לשפך דמחוקן דהו מדאורייתא שלא כהוגן. אבל בזה דמדאורייתא
 לגמרי שרי מפלה ומלין ראוי לשנות כן משום ספק כרת. וצ"ל
 דס"ל לתוס' דמה דחמירין שם בפסחים דמותר לאכול הכשר אף
 דלא נקטרו האמורין, דהו כנעמא או נאבזו, היינו דוקא התם
 חודאי אין ראוי להקטיר משום עליה בשלם, אבל גבי יבלת דשל
 פסח מותר להקטיר, אלא כיון דאין לא דיעבד איזה דפסח א"י
 להקטיר, י"ל דלא הו כנאבזו ואיסור לאכול, דאזינו שהוה פסח
 קמי שמיח איסור לאכול קודם הקטירה, ואף דתוס' פסחים שם כתבו
 דאפילו אס אינו ראוי להקטיר מדרבנן הו כנאבזו מ"מ י"ל חודאי
 דרבנן עדיף, הם חמרו ואסרו דהקטרה והו כודאי אינו ראוי
 להקטיר, אבל בפסק דאורייתא דלא חמרו ולא חקנו אלא דאיסור
 ממילא מספק לא הו כנאבזו, וכשן זה כבש כר"ן ע"כ דשבת לענין
 ברכה, דבדרבנן מוכרין ועל ספק דאורייתא לא מוכרין דמקרי ספק
 ברכה. או דנאחז תוס' מנחות ויזמא לא ס"ל כשיטתיכו פסחים
 הג"ל, וכמו דהש"ג כטורי אכן להציע (דף ז') דמכה דרבנן לא מקרי
 נאבזו, והכא נמי י' לומר כספק: וצ"ה דהקשו תוס' מנחות
 כבוד שנחזרנו בפסח, רש"א יקרבו דהא זמנו אחר התמיד, והא
 התם דמיירי בפסח ראשון ובלילה ודאי אין להקטיר דאף בפסח
 אינו יכול להקטיר דלא עולה חול בשבת, ויכול לאכול הכשר ושפיר
 י' תקנה במעלה ומלין, י"ל דקושיית תוס' דמ"מ למ"ד לינה מועלת
 אין יתרון משנה זו, וכיון שכן אודא ראיה דהש"ס דשפיר י"ל
 דרש"י ס"ל כחוס' יומא, ומ"מ שפיר הקשה רש"י דחנה בשלמים
 דהא בלילה שיכא רבו ואזינו דשלמים יהא מבורר שהוא שלמים ואינו
 יכול להקטירו ויכול לאכול הכשר, ובייחזר דלגמרי א"י להקטיר אף
 דפסח דלא עולה חול ביז"ט, ושפיר י' תקנה במעלה ומלין לכ"ע
 לשיטת רש"י פסחים, כיון דאס עלו לא ירדו, ודוק:
 ורבה אס היינו אומרים לקוש"ט דמלמח כדברינו לתקן קוש"ת תוס'
 דפרכת הש"ס דיהא מפלה ומלין, ולומר דאס א"י להקטיר מס'
 מקרי ג"כ נאבזו, היינו מרווחין קושיית הל"מ מהמפקח הגל,
 די"ל דר"י דחמר בגל ארוך פטור מפסח שני ס"ל כמ"ד לינה מועלת
 וא"י להתנות וכקושיית תוס' מנחות, דהשחא אפסח לקיים דגם פסח
 שני זמנו אחר התמיד וגם קודם הקטרות תמיד חל העשר דעליה השלם
 והיהו דכבוד שנחזרנו בשבת מיירי בלמח בתורה פסח כמ"ש תוס'
 מנחות. אור"ם אין זה מספיק, דהא (בדף לא) מייתי מניה ר"ג בנו
 של ריב"ז וכו' גל ארוך פטור, וקשה למ"ד אין לינה מועלת אחאי
 פטור, ואף דהו י' לרמות די"ל דהביריתא זו ס"ל כהתנא דהניחין
 בריקה אס נתן בשפיכה לא ילא, מ"מ יקשה על הרמב"ם דבסוף
 פ"ג כתב בהיהו דנמלא יבלת דא"י להתנות בפסח דפסח בשפיכה
 (ומדשייר הרמב"ם דפסח בתמן ח' משמע דשייח דהש"ס הג"מ
 יעבד לא קאי על הך דמתן ח' וכדנצינא לעיל) והא לרדן דקיי"ל
 לינה מועלת בלא"ה א"י להתנות דהש"ס ס"ל או כשיטת
 תוס' מנחות ויזמא הג"ל או כדברית דיכול ע"י מעלה ומלין, דס"ל
 לרש"י דהך תקנה היא לכ"ע כיון דאס עלו לא ירדו, וא"כ יקשה
 על פסקא דרמב"ם במפקח הגל, ואם דהרמב"ם יסבור דגם בב'
 שנחזרנו עורות פסחיהן ליכא תקנהא לפסוח שלא כהוגן, וכפשטא
 דברי תוס' חגיגה הג"ל, א"כ הדרא הקשיא לרברי הרמב"ם שהתחלנו
 גבי שלא לשמו. ונלע"ד דהרמב"ם ס"ל ליסוד כדברינו כהוספות
 הג"ל דהיכא דא"י להקטיר מספק לא נקרא נאבזו, ובייחזר דהרמב"ם
 לשיטתיה דס' דאורייתא מס"ם לקולא, א"כ רק מדרבנן א"י להקטיר
 לא מקרי נאבזו, ומ"מ ס"ל כיושב קושיית תוס' מנחות הג"ל דבהיהו
 יעבד מדאורייתא א"י להקטיר, דהא להרבה פוסקים קבוע שאינו
 מוכרח בשלמים ואיסור להקטיר, ובייחזר דאף אס מקרי קבוע, מ"מ
 עכ"פ איקבע איסורא דבזה ספק דאורייתא מס"ם לחומרא והו
 כנאבזו ושפיר הו תקנה ע"י דמעלה ומלין, ומס"ם לרבי' לשיטתא

ס פ ר

חלקת יואב

בו יבוארו הרבה ענינים, מסודרים על סדר ארבעה חלקי שו"ע,
 אשר חנן ד' אותי הצעיר שבתלמידים **יואב יהושע**
 בלאאמו"ר הרב מו"ה נתן נטע ז"ל
 ומלפנים הייתי אב"ד דק"ק ליטאמירסק, ואח"כ בק"ק גאסטאנין
 וכעת אנכי אבדק"ק **קינצק** יע"א

ונלוה אליו בסופו קונטרס "**קבא דקשייתא**"
 והוא כולל מאה ושלש קושיות בש"ס ופוסקים לעורר המעיינים,
 (נוסח שער הספר חלקת יואב שהדפיס הגאון המחבר זצ"ל בשנת תרס"ג בפיעטרקוב)

כעת מופיע הספר במהדורה חדשה בשני כרכים

כ ר ך א

כולל מהדורא קמא ומהדורא תנינא, שו"ת בד' חלקי השו"ע,
 וקונטרס קבא דקשייתא, כל זה נדפס ע"י הגאון המחבר זצ"ל.
 ובמהדורה זו הוספנו אלפי תיקונים ומראי מקומות שהיו חסרים עד כה.

כ ר ך ב

כולל יותר ממאה שאלות ותשובות בד' חלקי השו"ע, הערות וקושיות מהגאון המחבר זצ"ל
 הגהות לש"ס ומפרשיו, למנחת חנוך, לנדוד ביהודה, לשב שמעתתא, ולמקור חיים.

כל זה נאסף ונערך על פי כתבי יד, ספרים וקבצים שונים

קונטרס "זכרון שלמה" מחתנו של הגהמ"ח זצ"ל,
 הגאון רבי שלמה קאליש זצ"ל, ועוד חדו"ת מבן המחבר וחתניו זצ"ל

כל הנ"ל נערך בס"ד

בתוספת מפתחות כוללות לבי הכרכים, לפי סדר הש"ס, בבלי וירושלמי,
 רמב"ם, טור ושו"ע ונו"כ, ולפי ערכים בסדר א"ב

על ידי

דוד אברהם מנדלבוים

כ ר ך א' — מהדורא קמא

מהדורא שניה מתוקנת עם הוספות רבות
 ירושלים תשנ"ז

קושיא צז

ק"ל על שיטות רש"י (ד"ה חלל) ותוס' (ד"ה לא) צעירובין (דף כ" ע"א) דמזוחר צדכריהם דפושט ידו לרבי"ר עם חפץ ושהה שם קלח צידו הוי כמנה צמקום פטור, והמשנה דריש שבה מיירי בלא שהה קלח צידו וע"י אבן העזר סי' שמי"ע וחמור לי א"כ למה מזוחר צמשה עירובין (דף ל"ב ע"ב) צנחן את העירובין צוה"ק גבול יו"ד ורחצ' ד' אינו עירוב ודברי עדיין אינו מעכב רק שבות כיון דצידו ליעול העירוב צין השמשות וישהה צידו קלח והחלפה מותר בהשמי"ש כמזוחר שם צש"ס דפריך והא לי צנו מייתי לה דרך עליו ומוקי לה כשרצים מכחפין עליו ודברי עדיין יש חמיר עלה דישהה ידו קלח ומוכח ע"כ כסדרה הדין מאיר צוה"ק סי' ש"ג עיי"ש ושיטת רש"י ז"ל ע"ג.

קושיא צח

ק"ל הא דמוכח מתוס' כחובות (דף ע"ג ע"ב) ד"ה אי למוחב, צאשת כהן שנאנסה מגיע לה כחובה אף אם דרה עמו א"כ"כ ובבעל אינו יודע וא"כ הכשילתו צביאת איסור על כל זה מגיע לה כחובה ואינו דומה למשמשחו נדה (כחובות ע"ב ע"א) והסברא פשוטה דמה דהפסידה כחובה צהכשילתו אף דאטו הצע"ה יפסיד חוזה צעבור שהכשיל להלוה אף הטעם כיון שגרמה להפסיד האישות של כיון שאינו יכול לדור עמה ע"כ הפסידה כחובתה ולכך צמקום שא"א צלא"ה שחדור עמו כבד נחתי"ב צכחובה כיון שנכתחפה שדבו וכן מוכח מחייבי לאוין שלא הכיר צה כחובות (דף ק"א ע"ב) וצ"ל שם דיש לה כחובה אף שהכשילתו ודלא כהגאון רע"א ז"ל צחידושיו צכחובות (דף י"ב) וא"כ ממילא מזוחר מזה צאשת כהן שנאנסה ואח"כ זינתה צר"ון לא הפסידה כחובתה כיון דכבר ה"י האישות מקולקל וכדנכת מדברי החלקה מחוקק סי' ע"ה סעיף קטן ח' ובהפלאה שם וא"כ יקשה מש"ס סוטה (דף כ"ה ע"א) גבי אלמנה לכ"ג דקאמר מאי לאו להפסידה כחובתה ואף דאפשר לחלק דצונתה חוץ לאיסור נמאסת עליו אצל א"ן זה סברא כלל כיון דצלא"ה צריך להזיזתה והאשה עצמה אם ראוה לעשות תשובה ושלא לדור עמו צודלתי מגיע לה כחובה ולמה חפסיד ע"י זנות וע"ג.

קושיא צט

קראיתי דבר תמוה להגאון רע"א ז"ל צמערכה ח' דפשיטא ליה א"ס חקט שופר צשבת אף דעבר על שבות מ"מ המלוה

כיון דאו דאי מתאוית לו אבל זה ליתא דודאי לא מקרי טעה בדמ"צ אלא היכא שמתכוין למצוה, ובפרט בלא עשה מצוה אלא דאגו רצין לפטורו מכת דמחשבתו ה"י לעשות מצוה, ופירכת הש"ס לא ה"י אלא דגם באשתו משכחת דפטור היכא שהוא מתכוין להנאתה למצוה, אבל לאחור העראה דיבמה סתמא דמילתא מתכוין להנאתו ע' סוטה (דף ט' ע"ב) גבי ותעלצו דמששון וא"כ איך קאמר הש"ס סתם יבמתו נדה בעל פטור, הרי ע"פ רוב לא הוי סרוד בדבר מצוה כלל, וקשייתי במקומה עומדת.

(*) והנה מה שכתבתי בפנים בזה דמתחילתה באונס וסוטה ברצון אינו נחשב אונס גמור רק כשוגג וחייבת חטאת, תיבת, חטאת" הוא שגגת המעתיק, וצ"ל חייבת בכפרה, דקרבן ודאי ליכא כיון דיש לה דיעת חטא בשעת העבירה, דהרי אפי' בתחילתו שגגה וסופו ודון פטור מחטאת, וע"י תוס' שבועות (דף י"ח ע"ב) בדי"ה אלמא עיי"ש.

צוהה ליכא מלוה כלל א"ן יפרנסו דברי הש"ס פסחים (דף ע"ב ע"ב) דקאמר יבמתו נדה בעל פטור מטעם טעה צדצר מלוה ושם מיירי הש"ס צהדי"ה שה"י עם גמר צוהה, דברי פריך שם הש"ס צאשתו נמו עבד מלוה ופירש רש"י מלוה פריה ורביה חה רק צגמר צוהה כמזוחר צחוס' גיטין (דף מ"א ע"א) ד"ה לישה וכיון דמיירי גם צגמר צוהה א"כ גם ציבמתו יתחייב חטאת על הגמר כיון דלא כבר עבר המלוה, וכמו דפריך הש"ס סוכה (דף מ"ב ע"א) מדלגצביה נפק ציה וליכא שוב טעה צדצר מלוה, וא"כ מוכח כהר"ן דגם הגמר מן המלוה, וא"ן לומר דעל הגמר א"א לחייבו חטאת דהוי כאונס מטעם י"ר אלצשיה דז"א דברי היש"ש פ"י דיבמות סימן ג' כתב דצוה"ש לא אמרין י"ר אלצשיה, וכן מוכח ממשנה נדה (דף י"ד ע"א) וממשנה דשבועות (דף י"ד ע"ב) דא"ס אמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב כרת, וגם דלדעת"ה הא דילר אלצשיה דש"ס כחובות (דף נ"א ע"ב) א"ן הכוונה שהיא אנוסה רק שהיא שוגגת וג"כ מותרת לבעלה אצל חטאת * ודאי מחוייבין, ע"כ שיטת החוס' לע"ג.

קושיא צה

ק"ל על הרמב"ם (פ"ג מהלכות עבודה יו"כ הלכה ז') שסובר דהמוליך השעיר המשלח א"ס כשל כחו מותר לאכול, וחזן שסדרתו תמוה דהלא ידוע דמכשירין לא דחו ואף א"ס נאמר דהליכה הוי גוף המלוה אצל מ"מ האכילה הוי מכשירין אצל חוץ מכל זה הרי מפורש צש"ס יומא (דף פ"א ע"א) דעינוי לא הותרה מכללה רק מלאכה צמקדש צעבודה ולרמב"ם הרי גם עינוי הותרה מכללה צשליחות השעיר וע"ג.

קושיא צו

קשה לי על המחבר דסותר א"ע, דצוה"ה סימן תרמ"ט סי"ה סובר המחבר דגזול כשר צו"ע שני והיינו כמש"כ החוס' (סוכה ט" ע"א) ד"ה הו"א דצמלוה דרצן לא חיישין למלוה הצאה צעבירה ואלו צו"ד סימן ש"מ סעיף כ"ע פוסל צקורע צחלוק גזול אף דקריעה רק דרצן כמזוחר צצ"י שם ריש הסימן, וכן מוכח צקורע צשבת (שבת ק"ה ע"ב) דלא נפטר מטעם טעה צדי"מ ולמה נפסל צו מלהצצ"ע דברי צירושלמי (שבת פ"ג ה"ג) מזוחר דפסולו רק מטעם מלהצצ"ע ואף דצסכרת הפני"י ריש לר"ב הגזול גבי מתוך שיו"א צשאלו לא מוכח דמדדצן אינו פוסל מלהצצ"ע אצל הרי החת"ס צחידושיו תמה עליו ודברי המחבר סותרין זא"ז, ול"ע.

דבחי"ל ליכא לאו דקריבה, והו רק לדין אבל רע"ק הרי משוי חי"ל כערה גמורה ואיכא גם לאו דקריבה, וגם להרמב"ן והר"ן ז"ל דגם הגמר ביאה מן המצוה, אכתי איכא לאו דקריבה צחמת הפרישה דהיא אחר המצוה, ומה דפריך ש"ס יבמות (כ' ע"א) על ח"כ דגימא בהו צדול"ת, אף דמה יעשה עם הפרישה, זה לק"מ דפירכת הש"ס ה"י דעכ"פ תה"י צריכה חליצה, וכל שאינה עולה ליבוס ל"ש בזה כיון דליכא איסור בגוף הביאה, כמש"כ הרשב"א ריש יבמות לגבי על מנת שלא תנשאי לפלוגי, ומירושב ק"י התוס' בטוב טעם, ומוכח מכאן כשיטת הרמב"ם ו"ל דלוקין על לאו דקריבה והו אצלי ראי' ברורה, ונה"י דדברי השעת"מ פכ"א מאיסורי ביאה תמוהין מאוד בזה כמובן, מ"מ דברינו נכונים.

הנהגה כמה לומדים רצו לתרץ קושייתי שבפנים, מטעם דלאחר העראה שוב הו"א כאשתו ואיכא מצוה דחייב אדם לשמח את אשתו

ה' עומאת מת וצטו"ז סק"ז ופמי"ג צו"ד ס"י א' ואפי' לשיטת
 התוס' עירובין (דף ל"ו ע"א, ד"ה אדרבה) היינו רק היכא
 שבדבר הכי יש חזקה להיפוך, משא"כ אם הדבר הכי אין חזקה
 נ"ל ליתר ונ"ל נתיסור ודאי דלזלין בתר חזקה הראשונה וא"כ
 צינאי שולד אח"כ מכאן שנשאל והאם היתה כשרה מכת חזקה
 כשרות, א"כ גם לרי אלעזר כשר הולד.

וגם יותר נחמ מצואר דאף בתרי ותרי הנישאת לאחד מעדים
 ואומרת צרי נ"י הצנים כשרין כמש"כ הבי"מ ס"י קנ"ג
 ס"ק ג', הגם דשם יש לדון עפ"י דברי הירושלמי פ' האשה שלום
 סוף הל' ד' דקאמר אין צרי דכיה שרי לך אצל הוי יודע דצניו
 דהאי גברא ממוזיס עיי"ש, אשר לפי הגר"ח הירושלמי מיידי
 בנישאת לאחד מעדים וסובר דגם צגליי לכל העולם אמרינן תרי
 כמאה ולא כש"ס דינן (יבמות קי"ז ע"ב) ומצואר דל"ל כהצ"מ,
 אצל צני"ד דנישאת מטעם חזקה כזה צודאי לכ"י"ע הולד מותר
 ג"כ, ואף דנישאת צני"ד להם סוף דל"ל חל"ל א"ס מת הצעל
 שוב אסורה להנשא לאחר דל"ל כהרד"ב"ז כמצואר צרמב"ס פ"ב
 דיבום ותלוזה הל' כ"ה ונתקדשה לכאן עיי"ש, וע"י צש"ס סוף
 נדרים (ל' ע"ב) דקאמר ומודה רב שעת שאם נתארמלה אסורה
 לאכול בתרומה, אף דאכלה עד השתא לית לה דיאמרו כו',
 וכן הוא במשנה דמאי פ"ד משנה א' השכה מול"ש לא יאכל עד
 שיפטר אצל אין זה ענין לני"ד דשם כל שאנו מתירין בשעת הדחק
 כיון שאזיל בשעת הדחק שוב אסורה, אצל ודאי לא אמרו חכמים
 שתדור עם צעלה ותוליד חללים וממזרים ומש"כ צני"ד דכבר
 התרה אותה בשביל חזקה ודברי התוס' לע"ג מאד.

נתקיים צדיעבד עיי"ש ד"ה וכו', אצל מאד לפלג על גאון כמותו
 שואמר דבר כזה ולא מצטי' להחוס' ריש סוכה (ג' ע"א) ד"ה
 דאמר כל היכא דהמלוה פסולה מדרצנן גם מדא"י לא ילא אף אף
 להר"ן סוף פסחים (קט"ז ע"ב) צמשה דר"ג דחולק על החוס'
 עיי"ש אצל היכא דפטר חכמים לגמרי מן המלוה ודאי נעקר
 המלוה מכל וכל כמו צסדין צניוית כהבו צמחות (דף מ' ע"א)
 ד"ה סדין דלכך נקט הצרייתא פוערין ולא אוסרין דלגמרי פטור
 וכ"ה צר"ש צב"ל צני"ה סיי"ז דהוי צרכה לצעלה ולכך כהצ צניו
 יונה ריש צרכה (צ' ע"א) דאנו חייב לקדוח כלל אחר חלות
 אף דשם ליתא ליסור רק מטעם הש"ס יבמות (דף ל' ע"א)
 ד"ה כה ציד חכמים לעקר המלוה צעב ואל תעשה תדע דל"כ
 צה"י שאין לנו ר"ה"ר נחקע ויטול לולב כמו צתכשיטין דמותר
 צה"י הגם דיש לדחות ק"ת דשם התירו ח"כף צה"ר משא"כ
 צשופר דלגמרי אסרו אף צצית אף מזה גופא מוכח דפטור לגמרי
 וכן מוכח דל"כ נחקע צצין השמשה של שנה ליתא משום
 שבות ואף דממ"י, אצל מ"מ צפני"י צילה (דף י"ה ע"ב) סוגיא
 דעצילת כלים הוכיח מש"ס נדה (כ"ט ע"ב) דמטבילין אותה
 ל"ה עצילת אף לצ"ש הרי דל"ל אמרי' ממ"י*) וא"כ נחקע
 צצין השמשה אלא ע"כ דלגמרי פטור וכן מוכח מצה"י שבו"א
 צחוס' ר"ה (דף ע"ז ע"ב) ד"ה שאין, ואף דצמטער צחמה כהבו
 צחוס' צכורות (דף ס"א ע"ב) וצרמב"ס פ"ו מה"ל צכורות
 הלכה צ' דאם עבר ועישר צה"י חל המעשר ונתקדש היינו כיון
 דשם אין דין על המלוה רק על ההקדש אצל כל שדין על המלוה
 ודאי דעקרה מכל וכל ודברי הגאון רע"א תמוה מאד.

קושיא ק

תמוה לי על החוס' כחצות (דף כ"ז ע"ב) ד"ה אין וצקידושין
 (דף ס"ו ע"א) ד"ה מאי גבי ינאי שחקשו על רש"י
 רק מכה כמ"ד דמאן דמכשיר צה מכשיר צנה, ואינו יודע
 מה זה ענין לפלוגתא ר' יוחנן ור' אלעזר (כחצות דף י"ג ע"א)
 והלא אף ר' אלעזר דסובר דהצת פסולה היינו רק הצת שגולדה
 מצויאה זו שאנו מסופקין ואז כיון שחספק חל על האם ועל הצת
 ציחד סובר ר' אלעזר דהאם צחוקת כשרות והצת נשאת פסולה,
 אצל ודאי מודה ר' אלעזר דאם האם נישאת אח"כ לכאן ודאי
 דהצת שהלך ממנו כשר כיון שכבר פסקנו עלי' שהיא כשרה מכה
 חזקה כשרות, וכמש"כ הקדמונים הרמב"ן נדה (דף י"ח)
 ויטע"א עירובין (דף ל"ו) צש"ס הר"מ צר שניאור וצמל"מ סוף

ודע דהמעין צר"ש סוגי' דפ"פ (כחצות ג' ע"א) מצואר
 דסובר דהא דר' יוחנן מכשיר גם צצחו לאו מטעם דחזקה
 האם מועיל להצת, רק מטעם צרי לצד אף צל"ל חזקה כלל מועיל
 נהחור עיי"ש צמסקנת הר"ש שחכמים לדברי ר' יונה, ומה
 ש"כ הר"ש מקודם דעשו חלמדין לכתבו צשמו כי לא אמרה
 מעולם כוונת הר"ש כיון דהתלמודים כהבו זאת מהמימרא דר'
 אלעזר צפ"פ ע"ז שפיר כ' הר"ש דעשו כיון דר' אלעזר גופי'
 סובר (צדף י"ג ע"ב) דהצת פסולה כיון דאין צה חזקה דכשרות,
 ולמה חכ"י נאמנה לומר נאכסחי והרי אין כאן חזקה, ומה דתמוה
 הקרבן הנ"ל דלמה אין כאן חזקה נ"ל צכוונת הר"ש דעטמו
 מכה ספק עומאת צרה"י כיון דאסורה מחמת עומאת משא"כ
 צפנו"י אצל אח"כ מסיק הר"ש לדינא דקוי"ל כר' יוחנן דכשר
 אף צל"ל חזקה כלל, כנ"ל צכוונת הר"ש וע"י צנוצ"י חניינא ס"י,ד

* ועיי' בתוס' עירובין (דף ל' ע"ב) ד"ה ולפרוש, דכל שאין
 לילה ניכר וידוע לא גורו שבות וה"נ בבהשמי"ש דמוצ"ש, ע"י בחוס'
 עירובין (דף ל"ד ע"א) ד"ה ואמאי בתגה"ה שם, ובוה ג"ל לתרץ מה
 דספק הרמב"ם ז"ל בפ"ח דלולב הלכה ה' דאם מיעט לעצבי ההדס
 בירט כשר, ולא חילק בין אשחור בירט או בעירט, ותמחו כולם
 (עיי"ש בכ"מ) דהרי באשחור בירט נשאר הש"ס בספק (סוכה ל"ג
 ע"ב) כיון דהוי גראה ונדחה, ולמש"כ י"ל דהש"ס שפיר מסופק בזה
 אי יש דיחוי אצל מצות או לא, אבל לאחר שהש"ס נשאר בספק שוב
 איכא ספק ספיקא להכשיר כיון דבידו למעט ענבי ההדס בבהשמי"ש
 הסמוך לליל מוצירט דלא גזרו בו שבות, ואז מחוייב ליטלו מספק
 שמה יום הוא דיחוי ל"ש או כיון דבידו לתלוש בהיתר, וממילא שוב
 גם בשחרית כשר אם מיעטו מכה ס"ס, ספק שמת אין דיחוי אצל
 מצות, ואת"ל יש דיחוי, שמה בבהשמי"ש יום הוא, וא"כ מעולם לא
 גזחה ממנו מצותו של יום ראשון, דאין דיחוי לבו ביום כמבואר
 בובחים (דף י"ב ע"א) ומש"כ התוס' ביומא (דף ס"ד ע"א) ד"ה התם,

דכל שמחוסר מעשה חשיב דיחוי אפי' לבו ביום וראיתם מהא דשני
 שעירים עיי"ש, אבל ברש"י ז"ל ובחים (דל"ד ע"ב) ד"ה שבידו פ"י דבבי
 שני שעירים לא חשיב בידו דמי יימר דיהבי ל"י אחריני עיי"ש, וכן מציינו
 בכמה דוכתי דבידו הוי כמחוסר זמן, ואין מחוסר זמן לבו ביום ע"כ
 שפיר כשר ההדס מצד ספק ספיקא, דט"ס מהני גם במצות עשה
 כמבואר ברש"י גיטין (דף מ"ה ע"ב) ד"ה ואמרי' ודברי הרמב"ם ז"ל
 נכונים.
 אנב אציין מה דקשיא לי הא דמדמה הש"ס בסוכה (דף ל"ג ע"א),
 דיחוי דהדס לדיחוי דכיסוי הדם, והרי שיטת הרמב"ן בחי' ס"ב דפסחים
 (דף ל"ה) ובריטב"א סוכה (דף ט') בשם בעלי התוספות, דרק לולב
 דמי לקרבן יען שבא לרצות ולכך אמרי' בו מצהב"ע, משא"כ שאר
 מצות, וא"כ כיון דכל ספק הש"ס הוא אי יש לדמות הדס לקדשים
 לומר בו דיחוי כמו שערש"י ז"ל שם, איך קאמר הש"ס תיפשוט מכיסוי
 הדם דאין דיחוי, והלא מצות כיסוי אינו דומה לקרבן לשיטתם ז"ל
 צ"מ.

ספר

משנה ברורה

והוא פירוש יפה ומנופה על

שולחן ערוך אורח חיים

אשר חיבר הרב הגאון, רבן של כל בני הגולה

מור"ה יוסף קארו זצ"ל

עם חידושי דינים שהשמיט הגאון הנ"ל והמציאם

הגאון מור"ה משה איסרליש זצ"ל

עם נושאי כליהם הלא המה:

באר הגולה מהגאון מור"ה משה רבקה זצ"ל מוילנא

באר היטב מהרב המובהק מור"ה יהודא אשכנזי זצ"ל, דיין טיקטין

שערי תשובה מאת הגאון מור"ה חיים מרדכי מרגליות זצ"ל

וביאורי קראתיו בשם משנה ברורה, יען כי מתוכו מחבר דברי השולחן-ערוך, כל דין ודין בטעמו ונימוקו מגמרא ופוסקים, ולא יהיה כספר החתום. גם יקובץ בו כל הדינים וההלכות והביאורים המפורטים בספרי האחרונים מפרשי השולחן-ערוך המפורסמים (כמו מאליה רבה ופרי-מגדים וברכי-יוסף ומאמר-מרדכי ורבות כהנה), אשר היו הרבה מהם אחרי הבאר היטב ולא הובאו בשערי-תשובה כי אם מעט מזעיר באיזה מקומות. כל אלה חוברו פה, והכל בלשון צת וקל ובטורד נכון, בעזר השם:

עוד צרפתי כצדו כמה ענינים נחוצים ובשם ביאור הלכה יכונה. וכשמו כן הוא, כי בו ביאתי כמה פעמים דברי ההלכה המובא בקיצור בתוך המשנה ברורה בלי ראייה, ופה הראיתי בעזר השם יתברך את מקורו לעין כל מגמרא ופוסקים, גם יבואר בו לפעמים דברי השולחן-ערוך באורך במקום הצריך ביאור:

גם תחת המשנה ברורה הנ"ל פתחתי שער רחב עם פרחים וציצים מצויינים, ושמו נאה לו שער הציצין, כי בו יצוין על כל דיבור ודיבור לדעת מבטן מי יצאו הפנינים האלו:

כל אלה חברתי בעזר השם יתברך החונן לאדם דעת

ישראל מאיר ברבי אריה זאב הכהן זלה"ה, מעיר ראדין

כרך שישי

הוצאה חדשה באותיות מרובעות, פיענוח ראשי-תיבות והגהה מדוקדקת

הוצאת ח. וגשל בע"מ ירושלים

שנת תשנ"ו לפ"ק

הלכות לולב סימן תרס תרסא תרסב

באר הגולה רפג

להקיף (כ"י). מי שאירע לו אבל בתג (ט) אינו מקיף, וכן אבל כל י"ב חודש על אביו ואמו (כל בן), וכן נהגו: ג י"ש מי שאומר (י) שאין אומרים הושענא בשבת, ולא נהגו כן:

תרסא ובו סעיף אחד:

א **אבל יום טוב שני אומר קידוש, וזמן (ב) (א) אחריו מיד, ואחר כך ברכת (א) סוכה (זו דעת הרא"ש, (ב) וכן ראוי לנהוג):**

א וא"ש בסוף ד סוכה בשם יש מן הגדולים אהא ראמר רב יהודה^(א) סוכה ואמר כך זמן שם ג'ר

תרסב סדר תפלת יום שני של סוכות, ובו ג' סעיפים:

א **ביום שני מברך על נטילת לולב (א) וכן בכל שאר ימים: (ב) אינו מברך זמן ביום שני על הלולב (ג) גאלא-אמ-כן חל יום ראשון בשבת, ג ימוציאים שני ספרים וקורין בהם**

א מסקנת הגמרא סוכה מ"ו וכר"י ב סוד בשם רבי שלמה בן שמשון ור"י ורא"ש ג סוד ד צינתו לעיל סימן תצ

שערי תשובה

באר היטב

ע"ש. וסדר הפיוטים שבכל יום וביום הר"ר עיין בלבוש, וכתב שנהגים כשואמרים הושענא לנענע את הלולב על שם אז יתנו כל עצי יער כר, וע"ש באמירת 'אני הרי הנוכר במשנה שפירש"י שהם שני שמות משם של ע"כ, ע"ש בלבוש ביאור הדברים, ובא"ר הביא מ"ש ב"י ולבוש ואבדוריהם והתווי"ט בשם 'א"י שהוא אלף וישראל ורש"י בסוכה כתב שהוא אלף ו'אחריהם', ע"ש, ועיין בר"י שהביא מהירושלמי. ועיין בספרי שו"ת בית-אפרים סי' [...] בפירוש הפיוט כהושעת אל"ם כו' כחרח כהושעת גוי ואלהים דרושים לישע אלהים עפ"י הירושלמי דסוכה דרד"ש אשר פריח עמך ממצרים גוי ואלהיו, כביכול את עצמך הלו"ם ראינו כסידור כתבו על קלף ישן כתוב ג"כ כנוסחא שלפנינו) וצ"ל חנם ביד מעבדים, עיין שם מילתא בטעמא:

הערכה. ועיין בס' נגיד ומצוה: (ב) אחריו. ומי שלא אכל לילה ראשונה בסוכה צריך לליל שניה לברך סוכה ואח"כ זמן, מ"א. ועי' סימן תרמא ס"ק ב מש"ש. והב"ח כתב בשם רוב אחרונים שלעולם יברך סוכה ואח"כ זמן וכ"כ בהגמ"י בשם הרב פוסקים וכ"כ במ"צ, ועיין מ"א. וכתב בשכנה"ג דהאומר ברכת הסוכה ביום שיש קידוש בברכת המוציא טועה הוא, אלא שצריך לאמרה אחר הקידוש, ע"ש. ועיין ביד-אהרן: פריח, ע"ש. וגם החרוז חנוך ביום מעבדים כתבתי שלענ"ד הוא ט"ס שנפל בספרים הישנים (הלום ראינו כסידור כתבו על קלף ישן כתוב ג"כ כנוסחא שלפנינו) וצ"ל חנם ביד מעבדים, עיין שם מילתא בטעמא:

[ב] אחריו. עב"ה"ט. ועיין לעיל סימן תרמא שם הבאתי תשובת הבי"ח ודעת החולקים, ע"ש:

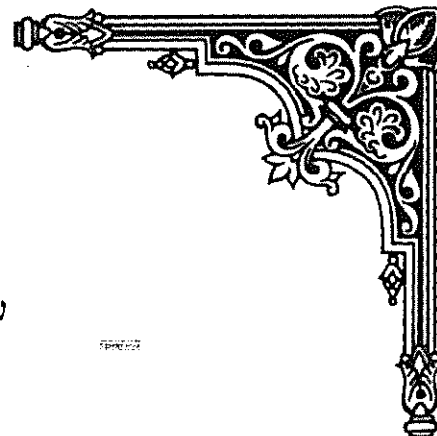
משנה ברורה

אוכלין בסוכה אחת, לא יהיו חלוקין במנהגם בזה. חסידים ואנשי-מעשה עושים לזכר שמחת בית השואבה, להיות נייעורים בלילות של חול-המועד סוכות ולהרבות בזמירות ושבחים, ומרכיב נרות בסוכה בלילות אלו, גם כהרבה כתי- מדרשות נהגו להרבות בנרות בתפלת ערבית דחול-המועד כחג הזה. יסוד ושורש העבודה, עיין שם שהאריך בזה: א (א) **וכן בכל שאר ימים.** דאף-על-גב דכל הימים חוץ מן יום הראשון הוא רק מדרבנן, זכר למקדש שהיה המצוה לשמוח שם במצוה ההיא כל שכעת הימים, אפילו הכי שייך לברך עליה ולומר 'וציונו', מדכתיב "ולא חסור מכל הדברים אשר יגידו לך וגו'": (ב) **אינו מברך זמן ביום שני.** דממה-נפשך יצא (ב) במה שאמר ביום ראשון זמן אף אם הוא חול, דלא גרע ממה שאמר זמן (ג) בשעת עשיית הלולב דיצא. ולא דמי לקידוש שאומר בליל שני זמן, שאותו הוא בשביל היום ולא בשביל הסוכה. (ג) ואף-על-גב דגבי שופר מנהגנו לומר זמן אפילו ביום שני, שאני התם דלפעמים עיקר הקדושה הוא ביום שני, כמו שכתוב שם בסימן תר: (ג) **אלא-אס-יכן חל יום ראשון בשבת.** דאז צריך לברך זמן בשני, שהוא פעם ראשון שנטלו, כיון שלא אמרו בראשון. והוא הדין אם לא נטל (ד) הלולב עד יום השביעי, דמברך זמן

ליתענה אמונים' אז מניח הלולב ויקח הערבה: (ט) אינו מקיף. דכתיב "ושמחתם לפני ד' אלהיכם שבעת ימים", והוא בשעת הקפה [הג"ר א]: ג (י) שאין אומרים הושענא בשבת. טעמם, (י) מפני התינוקות שישמעו שאומרים בשבת כמו בחול, וילכו גם ליטול לולב. ולא נהגו כן, דכיון שאין מקיפין בשבת, מתברר להם כמה שאין מקיפין: א (א) **סוכה.** דזמן לא קאי אלא אקידוש ולא אסוכה, דאף אם יום ראשון חול יצא בזמן הסוכה, דלא גרע מאלו כיון זמן בשעת עשיית הסוכה יצא, הלכך צריך שלא להפסיק בסוכה בין קידוש לזמן. (ב) אכן מי שלא אכל לילה ראשונה בסוכה וגם למחר בשחרית לא אכל בסוכה, יברך בליל שניה סוכה ואחר-כך זמן, דאז הזמן יהיה קאי אשניהם: (ב) **וכן ראוי לנהוג.** והנה הרדב"ז חלק א סימן מו והרש"ל, דעתם כאבי העזרי דלעולם סוכה ואחר-כך זמן, (ג) ומכל מקום לא מקרי הפסק מה שאומר בינתיים ברכת סוכה, ודומיא דאנו אומרים כשחל יום-טוב כמוצאי-שבת יקנה"ז אף-על-פי שהזמן אינו חוזר על ההבדלה כי אם על קידוש, הכי נמי הזמן חוזר על קידוש שלפני סוכה, (ג) ויש מאחרונים שהעתיקו לדינא כמותם, על-כן מי שרוצה לנהוג כן אין מוחין בידו, (ד) ומכל מקום אם כמה בעלי-בתים

שער הציון

(1) טור: (ב) כן הסכימו רוב אחרונים, ולא כמגן-אברהם בשם הבי"ח, (3) הפוסקים בשם אבי העזרי: (ג) תרומת-הדשן הכי"ח ה"ט"ו והנודע ביהודה, וכן הוא במעשה-רב, ולנגד יש כמה אחרונים שהעתיקו כהשולחן-ערוך והרמ"א, היינו הדרך-החיים והחיי-אדם והיוסף-אומץ וכן העתיק הלבוש כהשולחן-ערוך. אחר-כך מצאתי כאלה רבה שהחולקין הוא משום שסברו שרק דעת הרא"ש הוא נגד אבי העזרי, אבל באמת דעת הרבה ראשונים הוא כהרא"ש, הלא המה הר"י בר שמשון ורבי מנחם וירמ"ש ור"ש הלוי ור"י מדורא, על-כן דעתו שלא לזוז מן השולחן-ערוך והרמ"א. ומכל מקום נראה לי אחרי שכמה אחרונים הסכימו להרש"ל והרדב"ז אין בנו כח למחות בידו. והנה מה שהעתיק בבאר היטב בשם שיירי-כנסת-הגדולה, הארכתי בזה בסימן תרמג, עיין שם: (ד) פשוט: (ב) פוסקים: (3) היינו בשעת אגירת הלולב: (ג) ט"ז: (ד) כתב הפריי-מגדים, משמע הא נטל הלולב ביום א' ולא ביום, שוב אינו מברך זמן כשנטלו ביום כ' [נפ"מ ג במשכ"י]. ובאמת לאו ראייה היא, דלפי השולחן-ערוך לא מייירי אלא בחיטר יום אחד שלא נטלו דמברך זמן בשני, וקא משמע לן דהוא הדין חיטר ששה ימים דמברך זמן בשביעי, וכן איתא בלבוש כהרי"א בסימן תרמד לענין לולב וזה לשונו: מי ששכח לברך 'שהחיינו' ביום א' יברך בימים אחרים באיזה יום שיזכור ובלבד שיברך בשעת הנטילה, וכן כתב המגן-אברהם שם וזה לשונו: ואם לא ביום א' ביום זמן ביום א' מתי שיזכור, משמע מה דאפילו נטלו ולא ביום. ובאמת אינו דומה זה לשאר עניני אוכל דקימא לן בסימן רכה דאינו מברך אלא בתחלה כשואוהו ולא כשהורגל בו, דהכא כיון דמיפסקי לילות מימים דכלילה אין זמן נטילה, כל יומא הוא מצוה בפני עצמו, וצריך עיון: (א) כן גירסת הרא"ש. ולפנינו איתא: רב.

ספר

בכורי יעקב

על שו"ע סי' תרכ"ה - תרס"ט
הל' סוכה ולולב

מאת הרב יעקב יוקב כמוהר"ר אהרן עמטלינגער זללה"ה

ראב"ד רק"ק אלטונא והמדינה
בעמח"ס ערוך לנר על הש"ס, שו"ת בנין ציון,
מנחת עני על התורה, ומנחת עני על הגדה של פסח

הוצאת המחבר

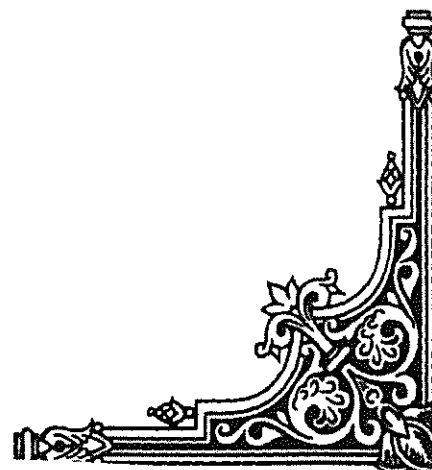
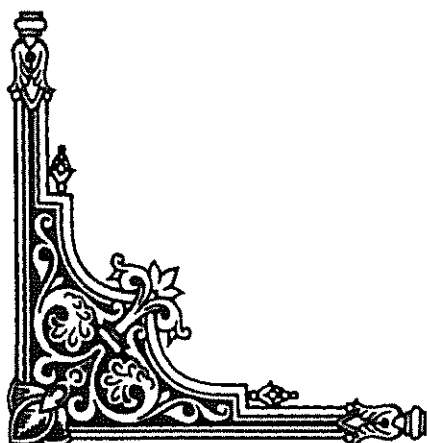
נדפס לראשונה בשנת תקצ"ו
ושנית בשנת תרי"ח עם "תוספת בכורים"
ועכשיו נדפס מחדש בהידור רב
ובתוספת מ"מ ומפתחות
ובחקוני מעויות, בפיענוח ר"ת, ובפיסוק מלא

עם הערות "עימורי משה"
השוואות לספרי הפוסקים
(שו"ע הרב, ערוך השולחן, משנה ברורה, חזון איש, כף החיים, ועוד)
ולספרי השו"ת של המתבר

ע"י משה ב"ר יצחק ז"ל פלאהר

ועם הערות מכתב יד מאת
הרב המחבר ז"ל
בנו הרב בן ציון ז"ל
הרב יצחק דוב הלוי במברגר ז"ל
ראב"ד רק"ק ווידצבורג יצ"ו
הרב ירוחם פישל פערלא ז"ל

יוצא לאור ע"י
מבון דבר ירושלים
מנחם-אב תשנ"ח

74

בגד חדש כדי ללכת שיעת הר"ש אינו ראוי, ועיין בפמ"ג (א"א סק"א):
(ב) **ביום שני**. העטם כתנו הפוסקים, דאפי' יום ראשון חול הוא כמי
שמצריך על הלולב בשעת עשייה שאין צריך לברך שוב בשעת נטילה, ועיין
סי' תרנ"א ס"ק כ"ה. ונסתפקתי אם צריך בשעת עשייה על לולב ושוב

נטל לולב אחר, אם יולב בזה בזמן
ששעת עשייה. דבגמרא (דף מו.) לא
אירי רק מאותה סוכה ומאותו לולב,
שוב לא יברך על מלוא אחרת שנאותו
דבר שהרי עשייה אחת לא דמלוא
היא. דבמה שהבין הסוכה ואגד הלולב
לעשות בו המלוא התחילה קיום
המלוא. וכן אם נטל היום לולב ולמחר
לולב אחר, י"ל כיון שכבר בירך על
מלוא נטילה וזמן שוב לא יברך. אבל
אם היום עשה לולב זה ולמחר נטל
לולב אחר, דלא איתו דבר איכא ולא
אותה מלוא איכא, אפשר דצריך לברך
שוב וזמן לכו"ע. שהרי לא התחילה אז
המלוא כמה שאגד הלולב, שהרי לא
נטלו ולא קיים בו המלוא, ובכרתו היו
לצטלה. ואף שנטלו חבירו, מ"מ הרי
כבר כתנו החוט' בסוכה (שם ד"ה
העושה סוכה לעצמו) דדוקא עשה
סוכה ולולב לעצמו מצריך על עשייה,
אבל על של חבירו לא. ולפי זה, גם
אם ביום שני נטל לולב אחר שלא נטל
בראשון יש להסתפק כן. וכן לענין
סוכה, כגון אם בליל שני לא קדש
בסוכה וביום שני אולב בסוכה אחרת
שלא קדש בה בלילה ראשונה, אם שוב

שקורין ביום שני ובחמשה עשר לבד ולא ג"כ וביום השני משום ספק חול
המועד, הרי שלא מראין כלל ספק יום שני משום זלוול יו"ט, אף שקראת
וביום שני בראשון של חוה"מ הוא מדין המשנה כמבואר במגילה (דף ל:),
א"כ כ"ש שלא לומר ולהזכיר יום שני בתפילה. ובה מפורטים קושיות הב"י,

שאין קושית הטור כמו שהבין ממה
שאומרים פסקי הקרבנות זמוסף,
אלא ממה שקורין למפטיר ובחמשה
עשר ולא ביום השני ג"כ משום
ספיקא דיומא, ולכן הדין עם הטור:

תרס"ג (א) בהול המועד. בתפלת
מוסף דחיה"מ יאמר בין וביום השני
ליום שלישי ומנחם" (לבוש). ובענין

הושענות מבואר בלבוש ומג"א (ריש
הסימן) שמשיחין גבי דברים.
(א') לומר אערך שועי, דכתיב בו
גלימי צדוק פשעי, סמוך ליוה"כ כל
מה שאפשר. רק שביו"ט אין אומרים
אותו, ואפשר משום דכתיב ביה שא
לא עון רשעי דהוי כמו ודוי.

(ב') שלעולם מאחרין ארון המושיע
סמוך להושענא רבה שמתפללים בו
על המים, שהם סימן קללה בחג. ואינו
נדחה רק אם חל ששי בשבת, ואז אין
אומרים אותו כלל. (ג') בשבת לעולם
אומרים אום נזורה. ולמען אמתך
ואכן שחיה שאומרים בשני יו"ט, וכן
אערך שועי שאומרים ביום ראשון
של חוה"מ, לעולם אין נדחין לגמרי
רק מיום ליום. ואום אני חומה ואל
למושעות וארון המושיע, לפעמים

נדחו לגמרי כגון שחל שבת באותו יום שהיה ראוי לומר אותך, או שנדחו
ממקומן ע"י אותן שנדחו מיום ליום. וזה סדרן. כשחל יום ראשון בשבת
אום נזורה, למען אמתך, אערך שועי, אכן שחיה, אל למושעות, ארון
המושיע: כשחל ביום שני למען אמתך, אערך שועי, אכן שחיה, אום אני
חומה, אל למושעות, אום נזורה: כשחל ביום שלישי למען אמתך, אכן
שחיה, אערך שועי, אל למושעות, אום נזורה, ארון המושיע: כשחל ביום
חמישי למען אמתך, אכן שחיה, אום נזורה, אערך שועי, אל למושעות,
ארון המושיע. וכל זה ע"פ מנהג לבוש שכתב באל"י רבה (אות ד')
שנפראג ונהגין כן. אבל בני אשכנז יש להם מנהג אחר שאומרים לעולם
כסדר הזה. אערך שועי, אל למושעות, אום אני חומה, אכן שחיה, אלמה
מארה, ובשבת אום נזורה. וכשנדחה אחד מהם מפני אום נזורה אז
כל הבאים אחריו נדחים מיום אל יום, ומלאחי מנהג זה כן במהרי"ל.
ובסידורי מנהג פולין יש עוד סדר אחר ונהרג נהרג ופשטא':
(ב) ובארץ ישראל. כך כחוב צב"י, ונראה שהוא דעת עצמו. ולשיטתו

ג מוציאים שני ספרים וקורין בהם (ג) פרשיות
שנקראו אתמול, ומפטיר במלכים ויקהלו, עד
בהוציאי אותם מארץ מצרים:

תרס"ג

סדר תפלת חול המועד. ובו ג' סעיפים:

א (א) בחה"מ מוציאים ס"ת וקורין בו ארבעה
בקרבות החג שבפרשת פנחס; וביום הראשון
של חול המועד קורא כהן וביום השני; ולוי וביום
השלישי; וישראל חוזר וקורא וביום השלישי;
והרביעי קורא ספיקא דיומא וביום השני, וביום
השלישי. ועל דרך זה קורים בשאר ימים: הגה.
ו"א ששנים הראשונים קורין בספיקא דיומא, והשלישי
קורא ביום המחרת, והד' חוזר וקורא כל ספיקא דיומא,
דהיינו מה שקראו שנים הראשונים, וכן אנו נוהגים;
וביום הו' הכהן קורא ביום החמישי; לוי ביום הששי;
ישראל ביום השביעי; והרביעי קורא ביום הששי ויום
השביעי, וכן אנו נוהגין (רש"י בשם רבותיו ומהרי"ו
ומנהגים). (ב) ובארץ ישראל, שאין שם ספיקא
דיומא, אין קורים בכל יום אלא קרבן היום
בלבד, כי ביום ב', הוא א' לחש"מ, קורא

יברך בה זמן, וז"ע. וי"ל דאף דספק ברכה להקל, מ"מ לכחלה אפשר
דיש לחזור על זה לטוב ביום שני הלולב שצריך עליו ביום ראשון, שלא לבא
לידי ספק שהייתי (ג) פרשיות. עיין מש"כ בס' תרני"ט (סק"א):
הטור בס' זה הקשה ממה שקורין ביום שני ובחמשה עשר, על מנהג
טולטולא שאומרים ביום השני הושיענו בתגינת יום שני, דכיון שעשינו
אותו קודם היאך נעשינו חול לומר יום שני. והקשה עליו הב"י, למה
הוקשה לו יותר מפסקי הקרבנות, ממה שאנו אומרים בו את יו"ט הזה
ואומרים בו זמן. ועוד, דמפסקי קרבנות המוספין אין קושיא, דכלל ספרד
לא היו אומרים פסקי קרבנות המוספין. ובעיקר הקושיא כתב, ד"ל
שאע"פ שאנו חוגגין שני ימים לא יחייב שהיום השני חול, דהא אפשר
דיום שני עיקר, ע"ש. והט"ו (סק"א) כתב ג"כ בדברי הב"י, וחומה שלא
הזכיר שכבר תירך הב"י כן. אכן באמת לענ"ד הדין עם הטור. דודאי מה
שאנו עושין יום שני בכל יום ראשון, בזה אין קושיא על מנהג טולטולא,
ד"ל כמש"כ הב"י והט"ו שעושין כן משום ספק. אבל הקושיא היא ממה

עיבורי משח

סי' תרס"ג (א) וכן הובא במ"ב ס"ק ו'. (ב) (הג' דברים אינם מוזכרים במג"א אלא בפמ"ג בריש הסי'). (ג) ע"ע במ"ב ס"ק ו'.

ספר

1234567 א"ח

מעדני יום טוב

חלק ג'

מועדים

תשרי - אדר

שיעורים בהלכה

ממורינו ורבינו

הגאון רבי יום טוב זנגר שליט"א

רב בית מדרשינו

תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

בני ברק

מפתח מפורט על כל המועדים נמצא בסוף ח"ד

תשרי תש"ע לפ"ק

כן, וא"כ כיון דכל חד אית ליה עילויא, זה שנקבע ביום ראשון שהחייב שופר הוא מה"ת, וזה שנקבע ביום שני שאמנם הוא רק מדרבנן אבל יש לו מעלה די לא יפסוק ודי לא יבטול, לכן כ' השע"ת דנראה דכל חד ליקום אדוכתיה וצ"ע.

תשליך

כ' המ"ב (סי' תקפ"ג סק"ח) בשם הפמ"ג דבקצת מקומות כשחל יום א' דר"ה בשבת הולכין לנהר לתשליך ביום שני של ר"ה. ואפשר מפני שהנהר חוץ לעיר ומשום הוצאה שנושאים ספרים וכדומה, לכן הולכין ביום ב', וכן הביא המט"א (סי' תקצ"ח ס"ו) דיש מקומות שנוהגין כן, והוסיף באלף המגן (שם סק"א) דיש לזה גם טעם ע"פ סוד, ונ"מ בזה בעיר שיש שם עירוב, דע"פ סוד גם בכה"ג יש לדחותו, אבל המט"א (שם ס"ה) ס"ל דמעיקר הדין אין דוחין תשליך מיום ראשון אפילו כשחל בשבת, וע"ע בשע"ת (סוסי' תקפ"ג) שהביא מחלוקת אחרונים בזה.

יום ראשון, אכל בפונזא אמרו מערבית של יום שני דכיון דמערבית דיום ראשון אידחי אידחי. לפ"ז גם לגבי הבעלי תקיעה, הואיל ואידחי ואידחי, והשני זוכה ביו"ט שני של ר"ה, אבל כ' דמנהג העולם הוא דהשני נדחה והראשון זוכה במצוה.

אבל השע"ת (סי' תקפ"א סק"ז) כ' דראיית הפנים מאירות צ"ע, דלגבי הפיוטים י"ל דמעיקרא התקינו שפיוטים מסויימים אומרים ביום ראשון, ואי לא חזי לראשון יהי' לשני, משא"כ בב' אנשים חלוקים וכל אחד זכה ביומו, ומה שזכה הראשון ולא עלתה לו, אינו יכול ליקח בשביל זה מהשני, אא"כ נאמר דגם בזה לא זיכו הקהל לשני אלא אך ורק באופן שהראשון כבר זכה במצוה שלו ביום הראשון, אבל זה אינו דמהיכ"ת נאמר שנוח לציבור יותר שהראשון לא יפסיד המצוה לעולם ושהשני יפסידו לפעמים, דאדרבה אפשר השני נוח להם, וכיון שיום שני לעולם אינו חל בשבת ולא יבטל מצות תקיעת שופר מיום זה לעולם, מעיקרא זכה ע"ד

סימן ט'

תקיעת שופר בר"ה שחל בשבת

שופר היא חכמה ואינה מלאכה, ובתורה כתיב "כל מלאכת עבודה לא תעשו", אמר רבא מדאורייתא מישרא שרי ורבנן הוא דגזור ביה כדרבה דאמר רבה הכל חייבין

76 **תנן** במתני' בר"ה (כ"ט:) יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה והק' הגמ' למה אין תוקעין בשופר בשבת דהרי תקיעת

מעדני

סימן ט'

יום טוב

צא

בתקיעת שופר ואין הכל בקי אין בתקיעת שופר, גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ד"א ברה"ר, והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה.

← והנה האחרונים דנו במי שתקע בשופר בר"ה שחל בשבת אם קיים מצוה בתקיעתו, האם חז"ל עקרו את מצוה תקיעת שופר בר"ה שחל בשבת, ולא נצט, או שמא חז"ל אסרו לו לתקוע בשבת אבל אם תקע בשבת שפיר י"ח אלא שעבר על דברי חז"ל.

76 נ"מ לדינא אם חז"ל עקרו מצוה שופר בר"ה שחל בשבת או שרק אסרו לתקוע בשבת

← ונ"מ טובא לדינא בזה בתרי אנפין. (א) השו"ע (סי' ת"ר ס"ג) פסק דאם חל יום ראשון בשבת אומרים שהחיינו בשופר ביום שני, משמע מדבריו דבלא"ה אין מברכין שהחיינו בתקיעת שופר ביו"ט שני אבל הרמ"א חולק וס"ל דבכל אופן אפילו אם חל יו"ט ראשון של ר"ה בחול בכל זאת מברכין שהחיינו ביו"ט שני ג"כ. וא"כ לפי השו"ע, אם בן ספרד תקע בשופר ביו"ט ראשון של ר"ה שחל בשבת, ובירך גם שהחיינו, אם נאמר שיי"ח שוב א"צ לברך שהחיינו עוד פעם למחרת, אבל אם נאמר שחז"ל עקרו מצוה תקיעת שופר בשבת, ולא יי"ח במה שתקע בשבת, א"כ בירך ברכה לבטלה ויצטרך לברך שהחיינו עוד פעם למחרת ביו"ט שני כשיתקע בשופר. (ב) ועוד נ"מ כ' בחכמת שלמה (סי' תקפ"ח ס"ה) במי שתקע תקיעה ותרועה בר"ה שחל בשבת וכבר

עבר על איסור דדבריהם שאסרו לו לתקוע, האם ימשיך לתקוע עוד תקיעה אחת כדי להשלים מצות תקיעת שופר מה"ת או שמא שוא"ת עדיף, והסביר שם דיש צד לומר שאם לא ימשיך לתקוע, הרי נתברר למפרע שעבר על איסור דרבנן וא"כ הוא מפסיד דעבר על איסור ולא קיים שום מצוה, משא"כ אם יתקע עוד תקיעה, אע"פ שעובר על דבריהם, מ"מ הרי הוא עשה מצוה וקיים מצוה תקיעה מה"ת, או דילמא העמידו חז"ל את דבריהם אפילו במקום תקיעות של מצוה אע"פ שכבר עבר על דבריהם במה שתקע. והנה אם נאמר שהתוקע בר"ה שחל בשבת לא קיים שום מצוה, אין שום צד לומר שיהי' מותר לו להמשיך לתקוע.

מחלוקת רע"א והחלקת יואב אם התוקע בר"ה שחל בשבת קיים מצוה שופר

והנה ידוע מש"כ רע"א (מערכה ח' ד"ה והנה) דהתוקע בשבת קיים מצוה שופר דזמנו גם בשבת אלא דעבר על שבות דשבת, ותמה עליו החלקת יואב (קבא דקשייתא צ"ט) מכמה מקומות שמצאנו בראשונים שאם עבר על דין דרבנן, גם המצוה דאורייתא לא יצא דהרי במתני' בסוכה (כ"ח.) מביא שחכמים אמרו לר' יוחנן בן החורנית שהי' יושב בסוכה ושלחנו בתוך הבית, "א"כ לא קיימת מצוה סוכה מימך", והסבירו תוס' (שם ג.) דכוונת החכמים היתה שלא יי"ח אפילו מצוה דאורייתא, ואלו הר"ן בפסחים קט"ז: (כ"ה: מדפי הרי"ף) ס"ל דבודאי יי"ח מדאורייתא וכוונת החכמים היתה שלא

קיים המצוה כראוי. וכ' החלקת יואב דלא מיבעי מתוס' מוכח שאם עבר על דין דרבנן לא יי"ח הדאורייתא, אלא גם לפי הר"ן, מה שיי"ח סוכה מה"ת היינו משום שמה שפסלו סוכה כזו הוא רק פסול מדרבנן משא"כ בתקע בשופר בשבת שחז"ל פטרוהו מלקיים המצוה בשבת, בודאי עקרו המצוה דהרי אסרו עליו לתקוע. וע"ש בחלקת יואב שהוסיף להקשות על רע"א גם מתר"י ריש ברכות שהסביר דמה שאמרו החכמים שם שזמן ק"ש הוא עד חצות, פירושו שלא יקרא ק"ש אחרי חצות דחז"ל פטרוהו מלקרא ק"ש משום סייג כמו שמצאנו בלולב ביו"ט ראשון של סוכות שחל בשבת שחז"ל פטרוהו מליטלו.

והנה זה פשוט שרע"א נקט בפשטות שאע"פ שחז"ל אסרו לתקוע בר"ה שחל בשבת אבל לא עקרו את המצוה משא"כ החלקת יואב הבין שחז"ל עקרו את המצוה ולא קיים שום מצוה במה שתקע בשבת.

בירך שהחיינו על הד' מינים ביו"ט ראשון שחל בשבת

ונ"מ טובא בזה במי שטעה ביו"ט ראשון של סוכות שחל בש"ק ונטל הד' מינין וכירך עליהם בסוכתו לפני שיצא לתפלה וגם בירך שהחיינו, דאם נאמר שיי"ח וכמש"כ רע"א שוב לא יברך שהחיינו למחרת, אבל לפי החלקת יואב יצטרך לברך עליו שהחיינו עוד פעם למחר.

אבל באמת יש מקום גדול לחלק בין שופר ללולב. דאפילו אם נאמר

דבשופר י"א שחייב לחזור ולברך שהחיינו כיון שלא קיים שום מצוה בתקיעתו בשבת, אבל בלולב כו"ע מודו שא"צ לברך שהחיינו עוד פעם למחרת, דהרי בשו"ע (סי' ת"ר ס"ג) נפסק דאם חל יום ראשון של ר"ה בש"ק מברכין שהחיינו ביום השני, והגיה הרמ"א שאנחנו נוהגים לברך שהחיינו בשני הימים תמיד, ואילו בהל' לולב פסק השו"ע (סי' תרס"ב ס"ב) ג"כ שאין מברכין שהחיינו על הלולב ביו"ט שני אא"כ חל יום ראשון בשבת, והרמ"א לא הגיה ע"ז שאנחנו נוהגים לברך בב' הימים וכמש"כ בהל' שופר, והסביר המ"ב (סק"ב) דבמה שבירך ביום הראשון יצא ממ"נ דלא גרע מאם הי' מברך בשעת איגוד הלולב דיי"ח ברכת שהחיינו בזה, ולא דמי לשופר שמברכין בב' הימים, דלפעמים עיקר הקדושה היא

ביום השני.

להידוש הבכורי יעקב דבחול' יקפיד ביו"ט שני ליטול הד' מינים שנמ"ל ביו"ט ראשון וכן שישב באותה סוכה שישב בה ביו"ט ראשון

ומה"מ חידש הבכורי יעקב (סי' תרס"ב סק"ב) דבחול' נכון להדר ביו"ט שני ליטול אותו לולב שבירך עליו ביו"ט ראשון, משום שאם יקח לולב אחר, ממ"נ לא יצא במה שבירך שהחיינו אתמול, ויצטרך לברך שהחיינו עוד פעם על הלולב החדש שנוטל ביו"ט שני. והוסיף שם דה"ה בענין ישיבה בסוכה בליל שני דיו"ט בחול', שיקפידו לשבת באותה סוכה שישב בה בליל הראשון. ואמנם לא נהגו בחול' להקפיד כחומרת הבכורי

מהבב"ע וצריך לחזור ולברך שהחיינו למחר ביו"ט שני של ר"ה.

קושיית הפמ"ג למה אין איסור מהבב"ע כשיושב ביו"ט בסוכתו בראש האילן

והנה בדין מהבב"ע באיסור דרבנן מצאנו ראיי' דשפיר י"ח, דהרי תנן במתני' בסוכה (כ"ב:) העושה סוכתו בראש האילן או ע"ג גמל כשרה ואין עולין לה ביו"ט, ופרש"י דמה שאין עולין לה ביו"ט הוא משום דגזור רבנן שאין עולין באילן ואין משתמשינן בו שמא יתלוש, ובכל זאת כ' רש"י דכשרה לחוה"מ, ואף ביו"ט אם עבר ועלה לה י"ח. וכן פ"י עוד ראשונים ונפסק להלכה בא"ר (סי' תרכ"ח סק"ג) ומ"ב (שם סק"ח), וא"כ לכאורה יש לנו ראיי' מזה לשיטת רע"א בתקע בשבת, אבל כבר הק' הפמ"ג (שם משב"ז סק"ג) דלמה י"ח הרי מהבב"ע אפילו באיסור דרבנן לא י"ח כמבואר בפסחים (ל"ה:) לגבי מצה כטבל שטבול רק מדרבנן, ונשאר בצ"ע.

יישוב הגריש"א שליט"א לקושיית הפמ"ג

וראיתי בהערות על מס' סוכה שם במתני' מהגריש"א שליט"א שיישב קושיית הפמ"ג באופן נפלא ע"פ הגמ' בעירובין (ק.) שנפסק להלכה בשו"ע (סי' של"ז ס"א) דמי שעולה באילן בשבת במזיד קנסוהו חז"ל שישאר שם עד מוצש"ק, משא"כ בעולה על הגמל שיש צעב"ח דלא קנסוהו. ולכ' אם קנסוהו לא שייך לומר דמה שנשאר שם הוא מהבב"ע דהרי קנסוהו שישאר שם, וא"כ עכשיו אין לו עבירה ושפיר י"ח משא"כ בלולב

יעקב, אבל חילוקו של המ"ב בין לולב ושופר נ"מ טובא לשאלתנו במי שנטל לולב ביו"ט ראשון שחל בשבת ובירך שהחיינו, שלא יצטרך לברך עוד פעם כשנוטל הלולב למחר.

L

האם יש משום מהבב"ע כשתוקע בשופר בר"ה שחל בשבת ועבר על גזירה דרבנן

ובאמת בכה"ח (סי' תרמ"א סק"ד) הביא בשם שו"ת פרי הארץ (ח"ב סי' י"ד) שדן בשאלה זו וכ' דהכל תלוי בגדר של כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד וכו' ותמה עליו הכה"ח דבלא"ה היינו צריכים לומר דלא י"ח כיון דהוי מהבב"ע ואע"פ שאינו עובר על עבירה דאורייתא רק על גזירה דרבנן, מ"מ מוכח בגמ' פסחים (ל"ה:) דגם כשעובר רק על איסור דרבנן שייך מהבב"ע מדאין יוצאים מצות מצה כטבל טבול מדרבנן, ופרש"י טעם הדבר מדהוי מהבב"ע, וסיים הכה"ח דאעפ"כ אינו חוזר ומברך שהחיינו דסו"ס כבר בירך שהחיינו ולא גרע מאם הי' מברך ביום חול בשעת איגוד הלולב.

אלא דלפ"ז יש לתמוה טובא על רע"א שכ' בפשיטות לגבי שופר דיי"ח אם תקע בשבת אע"פ דעבר על שבות דשבת, דאפילו לשיטתי' דס"ל דחז"ל לא עקרו המצוה בשבת, אבל כיון שעבר על גזירה דרבנן בתקיעתו תיפו"ל שלא י"ח משום מהבב"ע וכמו שהכה"ח רצה לומר במי שנטל לולב בשבת. ובאמת בחכמת שלמה (סי' תקפ"ח) פסק דהתוקע בשופר בר"ה שחל בשבת לא י"ח מה"ט דהוי